

ส่วนที่ ๕

การติดตาม ประเมินผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗

การติดตามผล (Monitoring) และการประเมินผล (Evaluation) ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ส่งเสริมการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการศึกษาด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ (New paradigm) ที่มุ่งเน้นการบริหารเชิงยุทธศาสตร์แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result base management) ซึ่งเป็นการมองการบริหารและการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญ ทั้งเรื่องผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดจากขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาศึกษาระดับภาค ส่งเสริมการปฏิบัติ (Implementation) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวจะสะท้อนภาพให้ผู้เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมด้วยกระบวนการด้านการติดตามผลและประเมินผล ดังนั้นบทบาทของการติดตามและประเมินผล จึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น นอกจากการเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนตามกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แล้ว ยังเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา ในระดับต่างๆ ในเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ ความคุ้มค่า และผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในมิติต่าง ๆ เพื่อนำจุดบกพร่องกลับมาปรับปรุงแก้ไขการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับภาค ของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision making) ของผู้เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ต้องการดำเนินตามยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมในลักษณะที่ใกล้เคียงกันในอนาคตอีกด้วย กระบวนการทางยุทธศาสตร์ (Strategic process) การระบุสภาพปัจจุบัน ปัญหา (Problem structure) การกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาและการพัฒนา (Strategic formulation) การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic adoption) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategic implementation) การติดตามผล (Strategic monitoring) การประเมินผล (Strategic evaluation) ทั้งนี้ การประเมินผลที่ดีจำเป็นจะต้องได้รับความเข้าใจและการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกกลุ่ม และทุกประเภทการศึกษา ผู้ประเมินจะต้องมีทัศนคติที่ดี มีความเป็นกลาง ปราศจากอคติและสามารถเลือกใช้ข้อมูลสนับสนุนทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณ รวมไปถึงการเลือกใช้ แนวคิด ทฤษฎี ตัวชี้วัด (KPI) ที่เหมาะสม

๕.๑ ช่วงเวลาของการติดตามผลและประเมินผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ส่งเสริมการปฏิบัติ

โดยทั่วไปแล้วการติดตามผลและการประเมินผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ส่งเสริมการปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ในทุกระดับของกระบวนการดำเนินงานทั้งการประเมินผลก่อนเริ่มดำเนินงาน (Preliminary evaluation) การประเมินผลในภาพรวม (Formative/Implementation evaluation) หรือการประเมินผลการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติซึ่งก็คือการดำเนินงานตามกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และการประเมินผลเมื่อการดำเนินงานได้เสร็จสิ้นไปแล้ว (Summative evaluation) ในการประเมินผลการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา

การศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ครั้งนี้ แบ่งประเภทของการประเมินผลตามช่วงระยะเวลาดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ สู่การปฏิบัติเป็น ๓ ระยะ ดังกล่าวข้างต้น รายละเอียด ดังนี้

๕.๑.๑ การประเมินผลก่อนเริ่มดำเนินการ (Preliminary evaluation) เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ก่อนเริ่มดำเนินการ (Positional preview) เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกลไกและกระบวนการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเสี่ยง ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของงาน ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมไปถึงการศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งการประเมินผลในลักษณะนี้มีประโยชน์ในการพิจารณาความคุ้มค่าต่อ การลงทุนและผลกระทบที่คาดว่าจะตามมาจากการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ในครั้งนี้ ได้ดำเนินการประเมินผลก่อนเริ่มดำเนินการในภาพรวมมาแล้ว ดังนี้

๑) ศักยภาพการ บริบท ปัญหา และความท้าทาย ทางด้านองค์ประกอบในการจัดการศึกษาของจังหวัดตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ได้แก่ ศักยภาพและบริบทของโลก อาทิ ทิศทางการ พัฒนาการศึกษาด้านชีวิตการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของ Organization for economic co-operation and Development (OECD) แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goal : SDG) และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

๒) ศักยภาพและบริบทของประเทศไทย ได้แก่ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสังคมแห่งโลกยุคใหม่ต่อการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ อาทิ การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านเศรษฐกิจและ ความสามารถในการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคม คุณภาพการศึกษา ปัญหาความเหลื่อมล้ำการเปลี่ยนแปลงสถานะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านการบริหาร จัดการการพัฒนาประเทศและโครงสร้างกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

๓) ทิศทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาศึกษา ได้แก่ แนวทางยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) แผนปฏิรูปประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐–๒๕๖๔) แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐–๒๕๗๙) ทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ทิศทางการพัฒนาศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. ๒๕๖๐ –๒๕๖๔) นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถ ภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันคณะรัฐมนตรีได้มีมติในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๔) ทิศทางการพัฒนาศึกษา ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ –๒๕๗๙) นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา แนวทางการปฏิรูปการศึกษา แผนการศึกษาอาเซียนระหว่างปี ๒๕๕๙- ๒๕๖๓ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และการ จัดการศึกษาตามอัธยาศัย และการจัดการศึกษาเอกชน

๕) สภาพปัญหาและประเด็นท้าทายในการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ครอบคลุม

มิติองค์ประกอบของการจัด การศึกษา และมิติกลุ่ม เป้าหมายการจัดการศึกษาแต่ละระดับ รวมทั้งประมวล ข้อมูลพื้นฐาน และผลการจัดการศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้แก่ จังหวัดตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ที่เป็นปัญหาและประเด็นท้าทาย ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านผู้เรียน (๒) ด้านหลักสูตร เนื้อหา องค์ความรู้ (๓) ด้านวิธีสอนกิจกรรม และการจัดบรรยากาศ การเรียนการสอน (๔) ด้านสื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการเรียนรู้ (๕) ด้านการ วัดผลและประเมินผล และ (๖) ด้านการบริหารจัดการ และทรัพยากร

นอกจากนั้น ได้ศึกษาความเป็นไปได้ของนโยบายทุกระดับของรัฐบาลตลอดจนแผนการ ศึกษาชาติ แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และ อุตรดิตถ์ วิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนจากผลการรับฟังเสียงความคิดเห็น ซึ่งได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็นต่อองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ในประเด็นความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย รวมทั้งแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ต้องการปรับปรุง แก้ไข และ เพิ่มเติมร่าง ยุทธศาสตร์ สรุปการรับฟังความคิดเห็นในภาพรวม ตามองค์ประกอบยุทธศาสตร์ ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมาย เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic goal) พันธกิจ (Mission) ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และกลยุทธ์ พบว่าในภาพรวมของทุกองค์ประกอบ ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป มีความคิดเห็นด้วย มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ในการพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงาน ศึกษาธิการภาค ๑๗ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๖) การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงานจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการภาค ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ๑๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นไปตามระบบ และโครงสร้างการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่จัดโดยสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้จัดการศึกษาหลักและขยายการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามนโยบายการกระจาย อำนาจสู่พื้นที่สำหรับหน่วยงานอื่นจัดการศึกษาเป็นการเฉพาะและเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วม ในการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลาง ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ ๑) สำนักงานรัฐมนตรี ๒) สำนักงานปลัดกระทรวง ๓) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๔) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ๕) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ ๖) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งแต่ละส่วนราชการจะมีหน่วยงานในระดับพื้นที่เป็นหน่วยงานภายใน ๗) ดำเนินการวิเคราะห์สภาพ ปัจจุบันของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ จังหวัดตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ผลการศึกษาข้อมูลก่อนเริ่มดำเนินการ (Positional preview) ดังกล่าวข้างต้นได้ถูก นำมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา อย่างไรก็ตามในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งหน่วยงานในระดับ Regulator และ หน่วยงานระดับ Provider หรือหน่วยงานระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ดังนั้นการติดตามผลและประเมินผลในรายยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม จึงต้องมีการศึกษาสภาพปัจจุบันในแต่ละหน่วยงาน เป็นเบื้องต้นเพื่อเป็นตัว เทียบวัด (Benchmark) ความก้าวหน้าและความสำเร็จตามองค์ประกอบของการติดตามประเมินผลที่กำหนด อีกหนึ่งเพื่อให้การติดตาม ประเมินผลสำเร็จ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ผู้ประเมินจะต้องทำการศึกษาตัวชี้วัด ความสำเร็จรายยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ ขอบเขตข้อมูล ค่าเป้าหมาย และวิธีการจัดเก็บข้อมูล โดยการศึกษาข้อมูลก่อนเริ่มดำเนินการในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้ทราบสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเพื่อไปใช้เปรียบเทียบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานในช่วงการประเมินผลในระหว่างการทำงาน และการประเมินผล เมื่อการดำเนินการได้เสร็จสิ้นไปแล้ว

๕.๑.๒ การประเมินผลในระหว่างการทำงาน (Formative/Implementation evaluation) โดยการประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ระยะนี้ดำเนินการในระหว่างการทำงานตามยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่สิ้นสุด ซึ่งจะมีการดำเนินงานควบคู่ไปกับการติดตามผลความคืบหน้า (Monitoring) ในแต่ละกิจกรรมที่สำคัญ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงสิ่งที่กำลังดำเนินงานอยู่ให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ปล่อยไว้จนกระทั่งการดำเนินงานแล้วเสร็จเนื่องจากจะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความเสียหายและยากที่จะการแก้ไขปัญหาคได้ การประเมินผลในระยะนี้จะดำเนินการเป็นรอบปีที่มีการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ สู่อำนาจปฏิบัติเป็นรายปี จำนวน ๔ ครั้ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕ ในระดับหน่วยย่อยดำเนินการประเมินตนเองโดยหน่วยงาน ที่รับผิดชอบด้านการติดตามผลและประเมินผล หรือในรูปของคณะกรรมการของหน่วยงาน และประเมินภาพรวมโดยคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา

๕.๑.๓ การประเมินผลเมื่อการดำเนินการได้เสร็จสิ้นไปแล้ว (Summative evaluation) การประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ เป็นการประเมินผลกระบวนการดำเนินงาน ทั้งระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารงานในการดำเนินงานที่อาจจะต้องมีความต่อเนื่องในอนาคต หรือพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าในเชิงนโยบายการประเมินผลก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้บริหารงานที่จำเป็นต้องตัดสินใจบนข้อมูล ข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นปัจจุบัน มีข้อมูลครบถ้วนในมิติต่างๆ ของการดำเนินงานเพื่อให้การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ไปสู่อำนาจปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดผลสัมฤทธิ์ คุ่มค่าต่อการใช้จ่ายทรัพยากรทางการศึกษามากที่สุด การประเมินผลในระยะนี้จะดำเนินการเป็นรอบปีที่มีการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ สู่อำนาจปฏิบัติ จำนวน ๒ ครั้ง ในระยะครึ่งแผนฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และในระยะสิ้นสุดแผนฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และสรุปเป็นภาพรวมซึ่งเป็นช่วงสิ้นสุดการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗

๕.๒ กรอบแนวทางการติดตาม ประเมินผล แผนพัฒนาการศึกษาระดับภาค สำนักงาน ศึกษาธิการภาค ๑๗ ประกอบด้วย

๕.๒.๑ แนวคิดและหลักการในด้านการแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ที่นำมา
ประยุกต์ใช้ได้แก่ CIPP Model ซึ่งประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ คือ

๑) การประเมินผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการ
ประเมินผลแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมในภาพกว้าง (Macro analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลนำมา
เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนา
การศึกษาตอนล่าง ๑ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องของ
กับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ๑ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม
การเมือง การบริหารเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ ฯลฯ

๒) การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับ
ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินในด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตร เนื้อหา องค์ความรู้ ด้าน วิธีสอน
กิจกรรม และการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการ
ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการบริหารจัดการ และทรัพยากร ฯลฯ จะทำให้
ได้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจว่าควรปรับอะไรบ้าง การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการกระทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และ
วิเคราะห์ภายในแผนงาน โครงการ กิจกรรม เท่านั้น

๓) การประเมินผลกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินผล
เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาศึกษาตอนล่าง ๑ สู่การปฏิบัติ
ตามขั้นตอนของแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้ประเมินผล ตลอดจน
เป็นการบันทึกสะสมข้อมูล ระหว่างการปฏิบัติงาน เป็นการค้นหาคำตอบที่วางระบบการทำงาน กลไกขั้นตอนการ
ปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากร วิธีการ และองค์ประกอบอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
ตามแนวทางการยุทธศาสตร์เน้นการมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จะมีแนวทางในการ
ปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

๔) การประเมินผลผลิต(Product evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดผลและแปล
ความหมายของผลความสำเร็จของแผนงาน โครงการ กิจกรรม ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ โดยทั่วไป
การประเมินผลผลิตเป็นการเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้ (ทั้งปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลา) กับเกณฑ์
ที่กำหนดไว้ในแผนงาน โครงการ กิจกรรม หากผลงานที่ทำได้สูงกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ แสดงว่าแผนงาน โครงการ
หรือกิจกรรม ประสบผลสำเร็จ แต่ถ้าผลงานที่ทำได้ต่ำกว่าเกณฑ์แสดงว่าแผนงาน โครงการ กิจกรรม
ไม่ประสบผลสำเร็จ โดยผู้ประเมินผลจะต้องอธิบายถึงสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยอาจใช้
รายงานการประเมินผลสภาวะแวดล้อม การประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น และการประเมินผลกระบวนการ
ประกอบในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคร่วมกันได้

๕.๒.๒ รูปแบบและประเด็นการประเมินผลเพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗

๑) การประเมินผลกระบวนการ (Process evaluation) หรือการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency evaluation) จะเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของ โครงการ หรือกิจกรรม โดยศึกษากระบวนการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อย เพียงใด ที่จะส่งผลให้เกิดผลงาน (Outputs) ของโครงการ โดยจะพิจารณาถึง (๑) การดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนว่า สามารถส่งเสริมหรือเป็นปัญหาอุปสรรคในการบรรลุผลงาน (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) (๒) การจัดหาทรัพยากร (Resources) ของโครงการในแต่ละขั้นตอนตามระยะเวลาที่กำหนด (๓) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุมที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมทั้งทางบวกและทางลบ (๔) มูลค่าของผลงานที่ได้รับเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย

๒) การประเมินผลที่ได้รับ (Project evaluation) หรือการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness evaluation) จะเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิผลของโครงการโดยผลงาน (Outputs) ของโครงการสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ (Project purpose) ได้หรือไม่ เพียงใด โดยประเด็นในการประเมินจะพิจารณาเกี่ยวกับ (๑) ประเมินผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผน โครงการ หรือกิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ (๒) ประเมินผลโดยการวิเคราะห์หาความคุ้มค่า (Cost effectiveness) ของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม (๓) วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุมที่มีผลต่อการดำเนินแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมทั้งทางบวกและทางลบ

๓) การประเมินผลกระทบ (Impact evaluation) จะเน้นการวิเคราะห์ผลที่ได้รับอย่างต่อเนื่องจากประสิทธิผลของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม โดยศึกษาว่าผลที่ได้รับจากวัตถุประสงค์ของโครงการ (Project purpose) จะไปช่วยสนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย แผนงาน (Program goal) ได้มากน้อยเพียงใด โดยประเด็นในการประเมินจะพิจารณาเกี่ยวกับ (๑) ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมและผลกระทบที่มีต่อแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ (๒) วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุมซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานทั้งทางบวกและทางลบ

๕.๒.๓ ขั้นตอนการติดตามผลและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ ๑ กำหนดกรอบ แนวทาง และวิธีการในการติดตามและประเมินผล ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ตามที่ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑) กำหนดกรอบ แนวทาง และวิธีการและแนวทางติดตามผลและประเมินผล ตามประเด็น (๑) ความสอดคล้อง (Relevance) ของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่กำหนด (๒) ความเพียงพอ (Adequacy) ของทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมของหน่วยงาน (๓) ความก้าวหน้า (Progress) ของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการติดตามผล (๔) ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลผลิตกับทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ๑ ในการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency evaluation) (๕) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) เป็นการศึกษาผลที่ได้รับ (Effect) (๖) ผลลัพธ์และผลผลิต (Outcome and Output) เป็นการประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับ

บริการ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม (๗) การประเมินผลกระทบ เป็นการศึกษาผลที่ได้รับรวมยอด (Overall effect) ซึ่งผู้ประเมินสามารถนำแนวทางทั้งหมดที่กำหนดมาใช้ หรืออาจเลือกใช้ในบางแนวทางในการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ได้ โดยอย่างน้อยต้องสามารถประเมินความสอดคล้องและความสามารถวัดสำเร็จหรือความก้าวหน้าของแผนพัฒนาการศึกษาระดับภาค สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗

๒) กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผล ดังนี้ (๑) การประเมินผลกระบวนการ (Process evaluation) หรือการประเมินประสิทธิภาพ (Effectiveness evaluation) (๒) การประเมินผลโครงการ (Project evaluation) หรือการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness evaluation) (๓) การประเมินผลกระทบ (Impact evaluation)

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาระดับภาคเหนือตอนล่าง ๑ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่กำหนดโดยสามารถ ติดตาม และประเมินผลได้ ตลอดระยะเวลาของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาระดับภาคเหนือตอนล่าง ๑

ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการการติดตามและประเมินผล แผนงาน โครงการ หรือ กิจกรรมการพัฒนาตามกรอบแนวทางและวิธีการที่กำหนด โดยสามารถติดตามและประเมินผลได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน จนถึงสิ้นสุดโครงการ

ขั้นตอนที่ ๔ รายงานและเสนอความเห็นขอซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาระดับภาคเหนือตอนล่าง ๑ และผลการติดตามและประเมินผลแผนงาน โครงการ กิจกรรม พร้อมเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกันอย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง

ขั้นตอนที่ ๕ หน่วยงานในระดับนโยบาย และที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นชอบหรือข้อเสนอแนะในรายงานการติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาระดับภาคเหนือตอนล่าง ๑ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ต่อผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗

๕.๒.๔ ระเบียบ วิธีการ ในการติดตามและประเมินแผนพัฒนาการศึกษาระดับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ที่สำคัญคือ

๑) ผู้เข้าร่วมติดตามและประเมินผล ได้แก่ ผู้รับผิดชอบการจัดทำยุทธศาสตร์ของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

๒) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการติดตามประเมินผล เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับภาค สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๗ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ มีความจำเป็นในการนำมาหาค่าผลของประโยชน์ที่ได้รับจากยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมอาจเป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบวัดความรู้ แบบบันทึกข้อมูลแบบบันทึกการ สังเกต แบบตรวจสอบ บันทึกรายการ เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ หรือการหาผลสัมฤทธิ์โดยรูปแบบ ต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทนั้นๆ

๓) วิธีการที่จะดำเนินการติดตามและประเมินผล จะต้องศึกษาเอกสารที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ๑ เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และได้รับผลตามที่ตั้งไว้หรือไม่ การกำหนดวิธีการเช่นนี้ต้องมีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) การนำยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ๑ สู่อำนาจปฏิบัติ การติดตามผลและการ ประเมินผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสามารถกำหนดหน่วยย่อยที่รับผิดชอบ วิธีการ ติดตาม และห้วงเวลาในการ ติดตามและประเมินผล ทั้งนี้จะต้องจัดทำแบบรายงานพร้อมคู่มือการรายงาน ให้ชัดเจน โดยควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในระบบการติดตามมาประยุกต์ใช้ประเมินผลเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงบริการจัดการ อีกทั้งการสร้าง ความเข้าใจกับหน่วยปฏิบัติรวมทั้งผู้ที่มี หน้าที่รับผิดชอบในการติดตาม ประเมินผล ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม การติดตามผลและการประเมินผลควร มีการดำเนินงานแบบบูรณาการโดยเฉพาะด้านการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เป็นภาระกับสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง